

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 11Co/83/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7110231833
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 12. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jarmila Maximová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2020:7110231833.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jarmily Maximovej a sudcov JUDr. Jarmily Čabaiovej a JUDr. Martina Kolesára v spore žalobcu: G. J., nar. XX. X. XXXX, bytom L., T.. B. XX, proti žalovanému: Správa ciest Košického samosprávneho kraja, Námestie maratónu mieru 1, Košice, o náhradu škody spôsobenej pri dopravnej nehode vo výške 3.150,- Eur s príslušenstvom, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Košice I z 13. apríla 2017, č. k. 15C/330/2010-426

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok.

Stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Košice I (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) napadnutým rozsudkom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 3.150,- Eur s 9 % ročným úrokom z omeškania z dlžnej sumy 3.150,- Eur od 28. 1. 2011 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Ďalšími výrokmi žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % a zároveň žalovanému povinnosť nahradiť trovy štátu v rozsahu 100 %.

2. Rozhodnutie odôvodnil tým, že pôvodný žalobca T. K., bytom C. XX, W., sa domáhal proti žalovanému zaplatenia sumy 3.150,- Eur s prísl. na tom skutkovom základe, že 25. decembra 2008 vodič G. J. riadil motorové vozidlo žalobcu - BMW 730 d, EČ: W. XXX J., ktoré užíval s jeho súhlasom, po štátnej ceste III. triedy č. 050201 medzi obcami Rozhanovce - Beniakovce, vodič s vozidlom počas jazdy vošiel do nevyznačených výtlkov na ceste, pričom došlo k poškodeniu časti vozidla dôsledkom vady na komunikácii. Servisné práce pozostávali z výmeny poškodených dielov, z obutia a vyváženía pneumatík na hliníkové disky - kolesá, z nastavenia geometrie oboch náprav. Žalobca získal vedomosť o predbežnej výške škody v januári 2009 po vystavení predbežnej kalkulácie nákladov na opravu značkovým servisom. Skutočnú výšku škody žalobca vyčíslil vo februári 2009, keď nakúpil všetky poškodené diely a ukončil opravu vozidla, ktorá predstavuje 3.150,- Eur. Písomným podaním z 9. decembra 2012 žalobca upresnil žalobu a žiadal, aby súd zaviazal žalovaného k povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 3.150,- Eur s 9 % ročným úrokom z omeškania z dlžnej sumy od 28. 1. 2011 do zaplatenia. Uznesením z 25. septembra 2013, č. k. 15C/330/2010-166 na návrh žalobcu súd prvej inštancie pripustil, aby z konania vystúpil pôvodný žalobca T. K. a na jeho miesto vstúpil G. J.. Rozsudkom z 22. októbra 2013, č. k. 15C/330/2010-194 súd prvej inštancie zaviazal žalovaného k povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 1.575,- Eur s príslušenstvom a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Krajský súd v Košiciach uznesením z 31. augusta 2016, č. k. 3Co/133/2014-248 zrušil rozsudok a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie s tým, aby sa prvoinštančný súd vysporiadal predovšetkým s námietkami žalobcu, ktoré uviedol v stanovisku z 22. októbra 2013 k odpovediam znalca, k pripomienkam žalobcu k znaleckému posudku. Nakoľko žalovaný vzniesol v odvolacom konaní aj námietku premlčania v zmysle ustanovenia § 106

ods. 1 Občianskeho zákonníka, s odôvodnením, že k vzniku škody došlo dňa 25.12.2008 a žaloba bola súdu doručená až dňa 29.12.2010, teda po uplynutí 2-ročnej premlčacej doby, súd prvej inštancie bol v ďalšom konaní povinný vypořadať sa aj s touto námietkou žalovaného a následne vo veci rozhodnúť.

3. Súd prvej inštancie po doplnení dokazovania na zistený skutkový stav aplikoval ust. § 9a ods. 1, 2 zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (ďalej len „cestný zákon“), § 12 ods. 1, 2, § 13 ods. 1, 2 vyhlášky č. 35/1984 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o pozemných komunikáciách (cestný zákon), § 16 ods. 1 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 442 ods. 1, § 517 ods. 1, 2 zákona č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“), § 3 Nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. a uzavrel, že predmetom konania je nárok na náhradu škody spôsobenej na motorovom vozidle žalobcu pri dopravnej nehode 25. decembra 2008. V čase nehody vodič G. J. riadil motorové vozidlo BMW 730 d, EČ: W. XXX J. po štátnej ceste III. triedy č. 050201 medzi obcami Rozhanovce - Beniakovce, pričom vošiel do výtlku na ceste a došlo k poškodeniu časti motorového vozidla. V konaní bola spornou skutočnosť, či v čase dopravnej nehody sa na predmetnej ceste III. triedy nachádzalo viac výtlkov, resp. jednalo sa o sieťový rozpad vozovky, alebo sa jednalo o ojedinelý výtlk v bezchybnom povrchu súvislého úseku vozovky, teda či došlo ku škode v dôsledku závady v zjazdosti tejto komunikácie v zmysle ustanovenia § 9 ods. 2 cestného zákona v spojení s § 12 ods. 2 písm. a) vyhlášky č. 35/1984 Z. z., alebo sa jedná o prípad podľa § 9a ods. 1 cestného zákona, kedy užívatelia diaľnic, ciest alebo miestnych komunikácií nemajú nárok na náhradu škody, ktorá vznikla zo stavebného stavu alebo dopravnotechnického stavu diaľnic, ciest alebo miestnych komunikácií. Súd prvej inštancie pri posudzovaní tejto otázky vychádzal z právnych záverov vyslovených súdmi v obdobnej veci, ako rozhodnutie Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 18C/276/2008 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4Co/470/2011, Krajského súdu v Žiline sp. zn. 13Cob/149/2009, ako aj súkromno-znaleckého posudku Ing. C. č. 5/2017 zo 7. apríla 2017, z ktorých možno vyvodiť záver, kedy sa jedná o závalu v zjazdosti tak, ako to má na mysli § 12 ods. 2 písm. a) vyhlášky MS SR č. 35/1984 Zb. Súd prvej inštancie skúmal, či vie žalovaný preukázať liberačné dôvody podľa § 9a ods. 2 cestného zákona, na základe ktorých by za takto vzniknutú škodu žalobcovi nezodpovedal, pričom mal za preukázané, že liberačné dôvody uvádzané žalovaným v danom prípade nie sú dané. Preukázanie nemožnosti žalovaného v medziach jeho možností výskyt veľkého množstva výtlkov odstrániť a na ne predpísaným spôsobom upozorniť, musia byť splnené súčasne v čase dopravnej nehody. Ak sa teda v čase nehody nachádzal väčší výskyt výtlkov, jednalo sa až o sieťový rozpad vozovky, mal žalovaný predpísaným spôsobom na túto skutočnosť upozorniť. Žalovaný nepreukázal, že by v jeho možnostiach nebolo možné tieto nedostatky cestnej komunikácie odstrániť, keďže žalovanému museli byť skutočnosti týkajúce sa závad v zjazdosti cesty a stav tejto komunikácie známe. Z technického hľadiska pred miestom nehodového deja neboli zadokumentované žiadne hojné výtlky, išlo o ojedinelý výtlk na cestnej komunikácii, ktorý predstavoval z technického hľadiska závalu v zjazdosti cesty, ktorú vodič nemohol predvídať. Vykonávanie pravidelných kontrol bezpečnosti pozemných komunikácií, ako aj odstraňovanie závad v zjazdosti diaľnic, ciest a miestnych komunikácií sú bez prietahov povinní odstraňovať ich správcovia (§ 9 ods. 1 zákona č. 135/1961 Zb.). V čase obhliadky v roku 2011 súdnym znalcom Ing. X. sa na úseku cesty, ktorý predchádzal miestu nehodového deja, nachádzali viaceré veľké výtlky v pravej časti vozovky, resp. v pravom jazdnom pruhu a v jej strede. Tieto výtlky však nie je možné z technického hľadiska označiť za hojné výtlky v zmysle cestného zákona. Ide o typický jav po zimnom období ako dôsledok nedostatočne vykonanej údržby asfaltového krytu vozovky. Podľa predložených podkladov žalobcu týkajúcich sa technických informácií o diskoch a pneumatikách (ktorých kópie sú súčasťou znaleckého posudku), v čase dopravnej nehody boli na vozidle poškodeného namontované typovo schválené disky a pneumatiky, preto z technického hľadiska táto skutočnosť nemohla mať vplyv na vznik a rozsah poškodenia motorového vozidla. Na závery znaleckého posudku vypracovaného Ing. X. súd prvej inštancie neprihliadal, lebo závery kontrolného súkromno-znaleckého posudku Ing. C. boli odlišné. Znalecký posudok Ing. C. bol vyhotovený objektívne, závery znaleckého posudku sú presvedčivé a súdny znalec v znaleckom posudku obhájil všetky svoje závery a výstupy. Žalovaný namietal nesprávne závery znaleckého posudku Ing. C., ale žiadny iný odborný dôkaz súdu nepredložil. Na základe uvedených dôvodov a citovaných zákonných ustanovení mal súd prvej inštancie za preukázanú dôvodnosť nároku žalobcu, preto žalobe v celom rozsahu vyhovel. Zároveň žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi úroky z omeškania z dlžnej sumy 3.150,- Eur od 28. 1. 2011 do zaplataenia, t.j. po doručení výzvy na plnenie žalovanému, ktorú prevzal 27. januára 2011, vo výške vyplývajúcej z ust. § 517 ods. 1, 2 OZ a § 3 Nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z.. O trovách konania vo vzťahu strán sporu súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP, pričom vychádzal z plného

úspechu žalobcu v konaní a o trovách štátu rozhodol podľa článku 4 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

4. Proti rozsudku podal žalovaný v zákonnej lehote odvolanie z formálne uplatnených dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP a navrhol rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť a žalobu zamietnuť, prípadne rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Podľa názoru odvolateľa súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil vec, keď za príčinu vzniku škody označil závalu v zjazdnosti. V bode 60. odôvodnenia napadnutého rozsudku súd správne konšatoval, že v konaní bola spornou skutočnosť, či v čase dopravnej nehody, ktorá sa stala na ceste, sa nachádzalo viac výtlkov, resp. sa jednalo o sieťový rozpad vozovky, alebo sa jednalo o ojedinelý výtlk v bezchybnom povrchu súvislého úseku vozovky, teda či šlo o stavebný stav cesty (viac výtlkov, sieťový rozpad vozovky), alebo závalu v zjazdnosti (ojedinelý výtlk v bezchybnom povrchu vozovky). Keďže súd prvej inštancie ustálil, že sa jednalo o závalu v zjazdnosti, skúmal liberačné dôvody správcu cesty v zmysle ustanovenia § 9a ods. 2 zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon). V zmysle vyššie uvedeného ustanovenia ďalej uvádza, že sa v čase nehody nachádzal väčší výskyt výtlkov, jednalo sa až o sieťový rozpad vozovky, preto mal žalovaný predpísaným spôsobom na túto skutočnosť upozorniť. Teda, v prvej časti tejto citácie popisuje stavebný stav cesty (nie závalu v zjazdnosti - ojedinelý výtlk), pričom naň aplikuje liberačné dôvody, ktorými sa môže správca cesty zbaviť zodpovednosti za vzniknutú škodu výlučne pri závadách v zjazdnosti. Žalovaný zastáva názor, že rozdiel medzi závadou v zjazdnosti a stavebným stavom a z nich vyplývajúcou zodpovednosťou správcu cesty nie je súdu úplne zrejmý, napriek tomu, že to cestný zákon a vykonávacia vyhláška k nemu presne definuje. S poukazaním na § 9a ods. 1, 2 cestného zákona žalovaný zdôraznil, že žiaden právny predpis správcovi cesty neukladá, aby označoval nevyhovujúci stavebný stav cesty (povinnosť označovania sa vzťahuje len na závady v zjazdnosti, čo nie je tento prípad). Vodič, ktorý prechádza úsekom, ktorý je v stavebnom stave je totiž v zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke „povinný prispôbiť svoje správanie najmä stavebnému, dopravno-technickému stavu cesty“ a v zmysle § 16 ods. 1 toho istého zákona „je povinný rýchlosť jazdy prispôbiť najmä svojim schopnostiam, vlastnostiam vozidla a nákladu, poveternostným podmienkam, stavu a povahe vozovky“. Keďže predmetná komunikácia bola v stavebnom stave v podstatne dlhšom úseku ako bol úsek s výtlkmi, mal vodič prispôbiť svoju jazdu stavebnému stavu vozovky oveľa skôr. Z uvedeného vyplýva logický rozdiel medzi stavebným stavom, teda zlým stavom vozovky, daným väčším počtom výtlkov, prepadnutým okrajom cesty, ba dokonca až sieťovým rozpadom vozovky, a závadou v zjazdnosti - teda ojedinelým výtlkom v inak bezchybnom stave vozovky, ktorý bez viditeľného označenia môže vodič prehliadnuť. K nesprávnemu posúdeniu stavebného stavu, resp. závady v zjazdnosti, môže dôjsť aj na základe posudzovania spôsobu ich odstránenia. Odvolateľ uviedol, že o závalu v zjazdnosti, odstrániteľnú bežnou údržbou sa jedná v tom prípade, ak sa odstránením tejto závady (v inak bezchybnom stave vozovky), stáva vozovka opäť „bezchybnou“ na danom úseku cesty, a nie, ako to bolo v tomto prípade, kedy sa odstránením tohto konkrétneho výtlku (prepádnutého okraja cesty) vyriešil výlučne tento problém, pričom daný úsek cesty ostal v „stavebnom stave“. Vzhľadom na stavebný stav cesty, oprava tejto cesty bola pripravovaná už v rámci programového obdobia - Regionálneho operačného programu 2007 - 2013. K súvislej oprave došlo v roku 2014. Znalec, Ing. Z. X. vo svojom znaleckom posudku uvádza, že v dobe, keď došlo k dopravnej nehode, prebiehala zimná údržba ciest (pluhovanie a posyp) a že v zimnom období sa bežná údržba (vysprávkovanie a plátanie) nevykonáva z dôvodu technických obmedzení. Bežná údržba prichádza na rad až po skončení zimnej údržby ciest. Z faktúr, ktoré žalovaný v konaní predložil, jednoznačne vyplýva, že k vysprávkovaniu výtlkov dochádzalo na predmetnom úseku v jarnom, ako aj v jesennom období. Skutočnosť, že aj napriek tejto údržbe sa predmetná komunikácia stále nachádzala v zlom stave, iba potvrdzoval jej stavebný stav, vyžadujúci si súvislú opravu, nie úkony bežnej údržby. Súd pri posudzovaní spornej skutočnosti, či išlo o závalu v zjazdnosti alebo o stavebný stav vozovky, vychádzal z právnych záverov rozhodnutia Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 18C/276/2008 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4Co/470/2011 (bod 61 napadnutého rozhodnutia), ktoré sú podľa názoru žalovaného na prejednávany prípad absolútne nepoužiteľné. Meritom veci citovaných rozhodnutí je totiž posudzovanie závady v zjazdnosti - kameňa, ktorý spadol na vozovku a odrazil sa do čelného skla automobilu (závalu v zjazdnosti v inak bezchybnom stave vozovky). V prejednanom prípade však ani jeden z dôkazov nepoukazuje na skutočnosť, že by bola cesta v danom úseku (okrem predmetného „výtlku“) v bezchybnom stave. Žalovaný trvá na tom, že sa na tento prípad (stavebný stav) vzťahuje ním uvádzané rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4 Cdo 17/2007, ktoré okrem iného vylučuje zodpovednosť správcu cesty za škodu spôsobenú stavebným alebo dopravno-technickým stavom cesty. Najvyšší súd jasne konštatuje, že „Pokiaľ odvolací súd nepoužije dopravného značenia,

a to dopravného zariadenia tzv. Vodiacej tabule Z 3b, resp. zmenu polomerov zákruty, nepovažoval za závalu v zjazdosti cesty, ale za okolnosť vplývajúcu zo stavebného, resp. dopravno-technického stavu cesty, je tento jeho právny záver správny.“ K znaleckému posudku pána Ing. U. C. sa žalovaný vyjadril už v podaní z 12. apríla 2017 a na týchto vyjadreniach aj naďalej trvá. Je toho názoru, že znalecký posudok Ing. Z. X. je komplexnejší, vyhotovený v kratšom časovom úseku po škodovej udalosti, pričom vyčerpávajúco popisuje všetky kľúčové a právne relevantné skutočnosti, zatiaľ čo prevažná časť znaleckého posudku znalca Ing. U. C. pozostáva z citácie všeobecne záväzných predpisov. Okrem uvedeného sa znalec vôbec nezaobrá jednou z kľúčových skutočností, a to „prepadnutým okrajom cesty“, ktorý jednoznačne vyplýva ako z fotodokumentácie, tak zo záznamu dopravnej nehody. Dokonca, v priestupkovom spise je ako „páchateľ“ označený prepadnutý okraj cesty, a nie výtlk. V nadväznosti na túto skutočnosť nesúhlasí ani s označením miesta nehody, a síce, že ide o rozhranie pravého okraja pravého jazdného pruhu a spevnenej časti krajnice, keďže je z doterajšieho dokazovania zrejmé, že šlo o rozhranie spevnenej a nespevnenej časti vozovky, resp. nespevnenej krajnice. Znalec vo svojom znaleckom posudku konštatuje existenciu sieťového rozpadu vozovky v roku 2011 a 2012 vyplývajúcu z rozsiahlej fotodokumentácie a z www.google.sk/maps, pričom pri posudzovaní technického stavu vozovky v roku 2008, kedy konštatoval závalu v zjazdosti, vychádzal len z dokumentácie zobrazujúcej bezprostredné miesto nehody. Keďže znalec nemal k dispozícii žiadnu inú fotodokumentáciu, na základe záberov z polície ani nemohol dospieť k inému záveru. Súd pri posudzovaní, či ide o závalu v zjazdosti alebo stavebný stav vozovky, sa v plnom rozsahu stotožnil so závermi znaleckého posudku Ing. U. C., pričom z jeho posudku je zrejmé, že menovaný znalec vychádzal len z dokumentácie zobrazujúcej bezprostredné miesto nehody. Súd však vôbec nebral do úvahy ostatné vykonané dôkazy, ktoré jednoznačne preukazovali stavebný stav cesty v úseku Rozhanovce - Beniakovce (príkladmo uvádza výpoveď samotného žalobcu, svedka p. U., dôkazy predložené k plánovaniu súvislej opravy cesty v rámci programového obdobia - Regionálneho operačného programu 2007 - 2013, ako aj dôkazy o samotnej realizácii súvislej opravy cesty v roku 2014). Pokiaľ súd prvej inštancie v rozhodnutí uvádza, že žalovaný nepredložil žiadny iný odborný dôkaz na podporu námietok voči znaleckému posudku, žalovaný tvrdí, že znalecký posudok disponuje takými vadami, ktoré nie je potrebné vyvracať inými odbornými dôkazmi. Žalovaný nespochybňuje skutočnosť, že v čase dopravnej nehody boli na vozidle poškodeného namontované typovo schválené disky a pneumatiky, avšak aj naďalej trvá na tom, že sa na vozidle smú používať len typovo schválené alebo homologizované pneumatiky určené výrobcom vozidla v súlade s určením výrobcu pneumatík, ktoré sú zároveň zapísané v osvedčení o evidencii časti II alebo v technickom osvedčení vozidla [§ 23 ods. 11 písm. b), § 24 ods. 1 písm. a) a § 21 ods. 2 písm. g) zákona č. 725/2004 Z. z. a § 5 ods. 1 vykonávacej vyhlášky]. Žalobca nemal na svojom automobile „obuté“ pneumatiky, ktoré by mal zapísané vo vyššie uvedených dokumentoch, čím porušil právny predpis, čo mohlo mať za následok udelenie poriadkovej pokuty, prípadne aj zadržanie technického osvedčenia vozidla, preto sú závery znaleckého posudku Ing. U. C. podľa názoru žalovaného v rozpore s právnymi predpismi, a to v časti, kde znalec pripustil, že žalobca mohol použiť iné pneumatiky ako tie, ktoré mal zapísané v osvedčení. Žalobca ich mohol osadiť, ale nie použiť v cestnej premávke (pretože ich nemal zapísané v osvedčení). V prípade, že žalobca použil takéto pneumatiky, v každom prípade to malo výrazný vplyv na rozsah poškodenia vozidla. Súd prvej inštancie sa v nadväznosti na bod 35 uznesenia Krajského súdu v Košiciach z 31. augusta 2016, sp. zn. 3Co/133/2014, taktiež nevysporiadal s námietkou premičania, ktorú vzniesol žalovaný.

5. K odvolaniu žalovaného podal písomné vyjadrenie žalobca, v ktorom zdôraznil, že v otázke námietok žalovaného k znaleckému posudku Ing. U. C. boli tieto zaslané znalcom, ktorý bol požiadaný o zaujatie stanoviska k nim. Jeho stanovisko pripojil k vyjadreniu. Žalovaný v odvolaní neuviedol žiadne nové skutočnosti resp. dôkazy. Všetky ním uvedené argumenty v sporovej veci boli procesným stranám a súdu už skôr známe, preto je možné dôvodne predpokladať, že súd sa s nimi v priebehu konania už riadne vysporiadal. Žalobca sa stotožňuje s názorom žalovaného, že súd v bode 60 správne konštatuje merito sporu v prvopočiatku a taktiež aj so závermi súdu, že sa jednalo o závalu v zjazdosti. Žalovaný ako protiargument proti týmto záverom súdu uvádza výňatok bodu 64, kde však cituje iba časť znenia rozsudku, pričom opomína skutočnosť, že súd prvej inštancie v bode 64 uvádza iba hypoteticky, že „Ak (by) sa teda v čase nehody nachádzal väčší výskyt výtlkov ...“, a z kontextu sa dá chápať, že tým poukazuje nie na dokázané skutočnosti, ale skôr prípad, ak by bral do úvahy taký stav komunikácie v čase nehody, ktorý opisoval žalovaný (to však bolo preukázané ako nepravdivé). Práve ďalej v uvedenom bode 64 súd uvádza, že „Z technického hľadiska pred miestom nehodového deja neboli zadokumentované žiadne hojné výtlky, išlo o ojedinelý výtlk na cestnej komunikácii, ktorý predstavoval z technického hľadiska závalu v zjazdosti cesty, ktorú vodič nemohol predvídať.“ To

znamená, že súd prvej inštancie s danou otázkou sa dostatočne a právne správne vysporiadal, a nie je namieste na základe argumentov vytrhnutých z kontextu rozsudku obviniť súd z neznalosti predpisov. Žalobca má za to, že dokonca aj žalovaný svojím konaním dokazuje, že sa stotožnil s názorom, že riadnym neoznačením miesta nehody dopravným značením porušil svoju právnu povinnosť a zodpovedá za spôsobenú škodu. Ako dôkaz uvádza jeho konanie, keď krátko pred obhliadkou nehody súdom a účastníkmi v roku 2011 osadil síce nelegálne a bez povolenia, miesto pred nehodou viacerými obmedzujúcimi a upozorňujúcimi dopravnými značeniami a tieto tam ponechal do času kompletnej opravy komunikácie až do roku 2014. Ak teda žalovaný trvá na tom, že nebol povinný riadne označiť miesto nehody dopravnými značeniami, prečo potom pred obhliadkou odrazu zastával opačný právny názor, ukladajúci takúto povinnosť správcovi ciest a vytrval v ňom dokonca viac rokov? Taktiež vyvstáva otázka, že z akého dôvodu v konaní pred súdom až do dokázania opaku (a to aj za cenu zmanipulovanej výpovede svedka U.) tvrdil, že dopravné značenia tam boli aj v čase nehody? Podľa názoru žalobcu týmto konaním dal žalovaný najavo, že si je vedomý svojho pochybenia a že v čase nehody bol zo zákona povinný miesto riadne označiť. Aj bežne zaužívaná prax je v protiklade s tvrdením žalovaného, lebo ak by bol jeho právny názor správny, potom by komunikáciu bol správca povinný riadne označiť iba vtedy, ak sa na nej nachádza ojedinelý výtlk, a naopak nemusí tak konať, ak sa jedná o stavebný stav, resp. ľudovo povedané o úplne rozbitú cestu, prípadne o samotnú opravu cesty. Je všeobecne známe, že práve takéto úseky správca vždy s predstihom a náležite označuje. Na margo námietok ohľadom údržby cesty v zimnom období, čiastočnej opravy výtlkov, atď. poukazuje žalobca na vyjadrenie znalca Ing. C. v prílohe a poukazuje tiež na to, že aj sám Ing. X., ktorý je v blízkom vzťahu so žalovaným, uvádza, že správca mohol výtlk aspoň zasypať štrkom, a ak už by sa tým aj nepodarilo úplne zabrániť samotnej nehode, tak by aspoň následky nehody boli násobne nižšie. Žalovaný však ani taký triviálny úkon na predídenie nehody nevykonal. Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4Co/470/2011, z ktorého právneho záveru súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní čiastočne vychádzal, rozhodne skôr reflektuje na podobný prípad, aký je predmetom tohto sporu, než rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 4Cdo 17/2007, na ktorý poukazuje žalovaný. V prípade rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4Co/470/2011 sa poukazuje a priori na vedomosť správcu komunikácie o opakovaných závadach v zjazdnosti (padajúce kamene), a na to, že správca napriek tejto vedomosti nič nevykonal na odstránenie týchto závad. Je to analogické aj s našim sporom, nakoľko žalovaný podľa vlastného tvrdenia mal dlhodobo vedomosť o závadach na komunikácii (plánovaná oprava cesty od roku 2007), a nevykonal nič na ich odstránenie, alebo aspoň na jej riadne označenie, mimo to, spadnutý kameň na komunikácii je podobne neočakávateľná prekážka, ako ojedinelý výtlk. Sú to okolnosti, ktoré nie sú bežné a vodič ich nemá z čoho predvídať na rozdiel od profilu zákruty, ktorá je predmetom žalovaným uvádzaného rozhodnutia Najvyššieho súdu SR 4Cdo 17/2007. V danom spore sa pojednáva prípad úplne iného charakteru, kde vodič vozidla neprispôsobením rýchlosti vozidla nezvládol prejazd zákrutou a žaloval správcu za neosadenie vodiacej tabule. Takýto prípad sa môže subsumovať pod stavebný stav komunikácie v zmysle zákona a vyhlášky, ale je absolútne nepoužiteľný na tento spor. Dôvody už boli uvedené v skorších podaniach, v každom prípade je si však treba uvedomiť, že zákruta je statický - nemenný stav, vopred z diaľky viditeľný a predpokladateľný, na rozdiel od výtlku. Žalovaný síce podal viacej vyjadrení v tomto spore, ale napriek tomu, že už aspoň 2 roky má vedomosť o dôkazoch doložených súdom o veľmi blízkom prepojení medzi ním a súdnym znalcom Ing. Z. X., sa žalovaný ani len náznakom nevysporiadal s touto nepochybne najzávažnejšou skutočnosťou v procese dokazovania. Súdu boli predložené nevyvrátiteľné dôkazy, že znalec Ing. X. bol/je riaditeľom organizácie (SSÚR Košice, NDS), ktorá na základe zmluvného vzťahu so žalovaným mala na starosti práve inkriminovaný úsek komunikácie v čase nehody. To znamená, že znalec vyhotovoval znalecký posudok vo veci, kde sám bol zodpovedným za porušenie povinnosti. Znalec evidentne svojím konaním sa snažil zneužitím svojej pozície a zatajením tejto skutočnosti pred súdom, protiprávne zbaviť žalovaného, a nepriamo aj seba, zodpovednosti za porušenie právnej povinnosti. S vysokou pravdepodobnosťou možno podľa názoru žalobcu tvrdiť, že konanie znalca a žalovaného naplňujú skutkovú podstatu trestného činu. Celý znalecký posudok Ing. X. vôbec nezohľadňuje podstatné skutočnosti a je postavený hlavne na výpovedi svedka p. U., ktorý pred súdom vypovedal v úplnom protiklade s tým, čo uviedol do Záznamu o dopravnej nehode počas vyšetrovania príčin dopravnej nehody na mieste samom. Je podstatné aj to, že Záznam o nehode bol vyhotovený tesne po nehode a za neporušeného - nezmeneného stavu veci, a výpoveď pred súdom prebehla s mnohoročným odstupom. Žalobca zároveň zdôraznil, že svedok p. U. je zamestnancom SSÚR Košice - NDS a priamym podriadeným znalca Ing. X., z čoho si možno vytvoriť objektívny obraz dôvodov zmeny výpovede svedka, ako aj o pravdivosti jeho pozmenenej výpovede pred súdom. Pri zohľadnení uvedených skutočností potom anomálie uvedené v znaleckom posudku Ing. X. sú pochopiteľné a boli uvedené so zámerom ovplyvnenia rozhodovania

súdu. Napríklad, kým v posudku na str. 6 znalec uvádza, že neexistujú žiadne dôkazy v čase nehody o existencii akéhokoľvek dopravného značenia pred a v mieste nehody, potom v závere posudku pripisuje vinu vodičovi vozidla, že neprispôsobil rýchlosť jazdy „neexistujúcim“ dopravným značeniam. Znalec ako jednu z príčin rozsahu poškodenia uvádza použitie pneumatík na vozidle, ktoré neboli zapísané v technickom preukaze vozidla. Už z bežne verejne dostupných zdrojov je poľahky overiteľné, že osadený rozmer pneumatík je od výrobcu sériovo dodávaný presne na túto značku motorového vozidla. Síce pre obmedzený rozsah v príslušnej kolónke Technického preukazu vozidla sa neuvádzajú všetky variácie rozmerov schválených pneumatík, ale to neznamená, že iné než tam uvedené, nie sú schválené pre konkrétny typ vozidla. V zmysle zákona č. 725/2004 Z. z. má prevádzkovateľ povinnosť do 15 dní dať zaevidovať zmeny na vozidle, preto v tomto prípade sa mohlo jednať výhradne o administratívny nedostatok, ktorý logicky nemôže nijakým spôsobom ovplyvniť priebeh nehody a rozsah škody. Pritom aj k spomínanej administratívnej chybe by došlo iba v prípade, ak by už uplynulo viac ako 15 dní od osadenia predmetných pneumatík na vozidlo. Keďže znalec si neoveril ani takúto banalitu, svedčí to buď o nedostatočnej kvalifikácii znalca pre túto činnosť, alebo skôr o zámere s nekalým úmyslom pri vyhotovovaní znaleckého posudku. Sám žalovaný uznáva, že sa jednalo čisto o administratívnu chybu, a napriek tomu tvrdí, že toto malo výrazný vplyv na rozsah poškodenia. K tvrdeniu žalovaného, že znalecký posudok Ing. C. bol vyhotovený s väčším časovým odstupom ako Ing. X. a preto nemal relevantné podklady, žalobca uvádza, že obaja znalci mali identické podklady k dispozícii, nakoľko v čase obhliadky miesta nehody Ing. X. v roku 2011 (tzn. 3 roky po nehode), už bol inkriminovaný výtlk tak opravený, že miesto nehody sa podarilo identifikovať iba s ťažkosťami a z nepriamych indícií. Stav komunikácie v roku 2011 bol viacerými spôsobmi zdokumentovaný (fotografie, googlemaps, atď.), čiže podklady z roku 2011 mal rovnako k dispozícii aj znalec Ing. C., preto vytýkaný časový odstup medzi oboma znaleckými posudkami nemôže mať žiaden vplyv na ich výsledky. Žalobca popiera aj pravdivosť tvrdení žalovaného v odvolaní, že Ing. C. nebral do úvahy svedecké výpovede; práve naopak, znalec vychádzal iba z relevantných výpovedí svedkov, konkrétne u výpovede p. U. (na ktorého výpoveď chce žalovaný pravdepodobne poukázať), vzal znalec do úvahy jeho výpoveď do Záznamu o nehode, keďže Záznam o nehode bol vyhotovený tesne po nehode a za neporušeného - nezmeneného stavu vecí, pričom výpoveď pred súdom prebehla s mnohoročným odstupom. Po preštudovaní oboch posudkov sa dá s istotou tvrdiť, že práve znalecký posudok Ing. C. je vecne správny, podložený zákonnými formuláciami, bez fabulácií, jeho závery vychádzajú z podložených dôkazov, je bez nepodložených hypotéz, ktoré naopak sa hojne nachádzajú v posudku Ing. X.. Pokiaľ žalovaný namieta, že súd prvej inštancie sa nevysporiadal s námietkou premlčania nároku žalobcu, s týmto tvrdením žalobca nesúhlasí, nakoľko 14. novembra 2016 boli zaslané skutočnosti potvrdzujúce zachovanie lehoty premlčania. Žalovaný pri námietke asi nevzal do úvahy plynutie subjektívnej aj objektívnej lehoty premlčania, tzn. akoby aplikoval iba časť ust. § 106 ods. 1 OZ. Plynutie premlčacej doby je viazané na subjektívny moment, ktorý spočíva vo vedomosti poškodeného aj o výške spôsobenej škody a o tom, kto zodpovedá za škodu. K nehode došlo 25. decembra 2008 a z dôkazov dostupných v spise je zrejmé, že vozidlo bolo opravené 21. januára 2009 (kedy získal žalobca jednoznačne vedomosť aj o výške škody) a žaloba bola podaná na súde 29. decembra 2010. Preto subjektívna premlčacia lehota v zmysle § 106 ods. 1 OZ začala plynúť najskôr až od 22. januára 2009 a k márnemu uplynutiu lehoty premlčania potom mohlo dôjsť najskôr 21. januára 2011. Žaloba preto bola podaná so zachovaním hmotnoprávnej lehoty. Vyjadrenie žalovaného bolo doručené krátkou cestou na pojednávaní, avšak toto neobsahuje žiadne podstatné nové informácie, a ani nijakým spôsobom neovplyvňuje výsledok v spore, preto má žalobca za to, že touto námietkou žalovaného nie je potrebné sa zapodievať. Žalovaný postavil svoje odvolanie skoro výhradne na argumentoch tohto znaleckého posudku (ktorý je napr. v príkrom rozpore s ust. § 20 vyhlášky č. 490/2004 Z. z.) a k uvedeným závažným skutočnostiam (jeho vzťah ku znalcovi a znalca vo veci samotnej, vzťah svedka k veci a k znalcovi, atď.) sa ani len náznakom nevyjadril. Preto žalobca skonštatoval, že v odvolaní žalovaného sa nenachádza nový dôležitý argument, či dôveryhodný dôkaz, ktorým by podložil svoje tvrdenia o nesprávnom právnom posúdení veci prvoinštančným súdom. Preto žalobca navrhuje rozsudok v plnom rozsahu potvrdiť. Žalobca k svojmu vyjadreniu pripojil aj Stanovisko znalca Ing. U. C. k odvolaniu žalovaného, ktoré nie je datované, ani podpísané (č. l. 454 spisu).

6. Na vyjadrenie žalobcu reagoval žalovaný odvolacou replikou, pričom zotrval na svojich dôvodoch a argumentácii v odvolaní, a predovšetkým na tom, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil vec, keď za príčinu vzniku škody označil závalu v zjazdosti. K údajnej zaujatosti znalca Ing. Z. X. sa podľa názoru žalovaného najlepšie vyjadril sám znalec vo svojom Stanovisku z 12. decembra 2016 k zápisnici o pojednávaní z 23. novembra 2016. K tejto námietke sa žalovaný vyjadruje taktiež vo svojom

vyjadrení č. UR- 2017/124-2115 zo 4. apríla 2017. Žalovaný zotrval na svojich odvolacích námietkach i odvolacích návrhoch.

7. K odvolacej replike žalovaného podal písomné vyjadrenie žalobca s skonštatovaním, že žalovaný neuviedol žiadne nové skutočnosti, s ktorými by sa už súd prvej inštancie skôr nevysporiadal. Medzi odvolaním a replikou žalovaného nie je žiaden markantný rozdiel. Zdôraznil, že liberačné dôvody na exkulpáciu žalovaného naplnené neboli. Žalovaný postavil svoje odvolanie skoro výhradne na argumentoch znaleckého posudku Ing. X. a k závažným skutočnostiam jeho vzťahu ku znalcovi a znalca vo veci samotnej, vzťah svedka k veci a k znalcovi, atď., neuviedol také skutočnosti, ktoré by mohli odstrániť pochybnosti o evidentnom záujme znalca na výsledku vo veci. Preto žalobca navrhuje rozsudok prvoinštančného súdu potvrdiť.

8. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalovaného ako podané včas (§ 362 CSP), oprávnenou osobou (§§ 359 až 361 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§§ 355 až 358 CSP), bez nariadenia pojednávania v zmysle ust. § 385 ods. 1 a contrario CSP, v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 CSP, z hľadísk v odvolaní uplatnených odvolacích dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP a s prihliadnutím na vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok konania v zmysle ust. § 380 ods. 2 CSP a dospel k záveru, že po doplnení dôvodov rozsudku a vysporiadaní s otázkou premlčania samotným odvolacím súdom - nakoľko tak aj napriek výtke odvolacieho súdu v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení neurobil súd prvej inštancie, je potrebné aj s ohľadom na ust. § 390 CSP rozsudok potvrdiť podľa § 387 ods. 1 CSP, nakoľko tento je v konečnom dôsledku vecne správny.

9. Odvolací súd uznesením z 24. mája 2019, č. k. 11Co/321/2017-491 rozsudok súdu prvej inštancie z 13. apríla 2017, č. k. 15C/330/2010-426 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že ak by v danom štádiu konania sám vo veci rozhodol, došlo by k porušeniu zásady dvojinštančnosti konania, pretože odvolací súd by svoje rozhodnutie založil na skutočnostiach, ktorými sa pred ním prvoinštančný súd nezaoberal, keďže po zrušení veci odvolacím súdom pri rozhodovaní neposudzoval a nijako sa nevysporiadal s námietkou premlčania, vznesenou žalovaným, a to napriek pokynu, ktorý v tomto smere odvolací súd súdu prvej inštancie dal v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení (uznesením z 31. augusta 2016, č. k. 3Co/133/2014-248). Odvolací súd pri rozhodovaní vychádzal predovšetkým z premisy, že účelom ustanovenia § 390 CSP nie je náprava pochybení súdu prvej inštancie odvolacím súdom, vytknutých mu v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí. Nejednalo sa totiž o prípad, kedy by sa súd prvej inštancie s pochybením, ktorého sa dopustil v predchádzajúcom rozhodnutí, vysporiadal následne po jeho zrušení odvolacím súdom nesprávne, prípadne nedostatočne, ale o prípad, kedy náprave vytknutej nesprávnosti nevenoval žiadnu pozornosť tak z hľadiska dokazovania v konaní, ako aj odôvodnenia rozhodnutia.

10. Ústavný súd SR na základe sťažnosti žalobcu nálezom z 28. apríla 2020, sp. zn. II. ÚS 348/2019-46 rozhodol, že postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Co 321/2017 a jeho uznesením z 24. mája 2019 sp. zn. 11 Co 321/2017 bolo základné právo JUDr. G. J. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, porušené. Zároveň rozhodol, že postupom Krajského súdu v Košiciach v predmetnom konaní bolo porušené základné právo G. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 24. mája 2019, sp. zn. 11 Co 321/2017 Ústavný súd SR zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vyslovil záver, že z dikcie § 390 CSP vyplýva, že toto ustanovenie je formulované kategoricky a v ňom uloženú povinnosť ukladá odvolaciemu súdu splniť vždy, ak sú naplnené predpoklady obsiahnuté v tomto rozhodnutí.

11. Vzhľadom na vyššie citovaný nález Ústavného súdu SR odvolací súd vo veci rozhodol podľa ust. § 390 písm. a), b) CSP, v zmysle ktorého odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

12. Žalovaný v odvolaní formálne uplatnil odvolacie dôvody podľa ust. § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP, avšak z obsahu odvolacej námietky, spočívajúcej v tom, že súd prvej inštancie sa vo svojom

rozhodnutí - v nadväznosti na bod 35 uznesenia Krajského súdu v Košiciach z 31. augusta 2016, sp. zn. 3Co/133/2014 - vôbec nevysporiadal s námietkou premlčania, ktorú vzniesol žalovaný, nepochybne vyplýva aj ďalší odvolací dôvod podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b) CSP, nakoľko odvolateľ týmto nastolil predmetom odvolacieho prieskumu tiež správnosť procesného postupu prvoinštančného súdu z hľadiska rešpektovania práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Ako konštatoval odvolací súd v uznesení z 24. mája 2019, sp. zn. 11 Co 321/2017, po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací dôvod § 365 ods. 1 písm. b) CSP je naplnený a podopretý relevantnou odvolacou námietkou žalovaného, nakoľko odôvodnenie napadnutého rozsudku nespĺňa parametre riadneho odôvodnenia a nepodáva súdom prvej inštancie základné vysvetlenie skutkových a právnych dôvodov podstatných pre posúdenie námietky premlčania vznesenej žalovaným. Tento nedostatok odôvodnenia možno bezpochyby považovať za celkom ojedinelú situáciu (extrém) pri odôvodňovaní rozhodnutia, a nie iba nespokojnosť odvolateľa so zdôvodnením rozhodnutia. Takýto prístup konajúceho sudcu rozhodne nemožno považovať za svedomitý výkon povinností, vyplývajúcich z funkcie sudcu (§ 30 ods. 4 zákona č. 385/2000 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnkov) a v procesných súvislostiach nemožno inak ako súhlasiť s odvolateľom v tom, že odôvodnenie napadnutého rozsudku preto nespĺňa požiadavku riadneho odôvodnenia.

13. S poukázaním na právny názor vyslovený v rozsudku Najvyššieho súdu SR z 27. augusta 2008, sp. zn. 1 M Obdo 1/2007, ako aj v rozsudku sp. zn. 1Cdo 43/2010, odvolací súd opakovane akcentuje, že otázkou premlčania uplatneného nároku sa musí súd zaoberať vždy ako primárnou otázkou a až následne meritórne posudzovať nárok uplatnený žalobcom.

14. Podľa § 100 ods. 1 veta prvá OZ, právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až § 110).

15. Podľa § 106 ods. 1, 2 OZ, právo na náhradu škody sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá. Najneskoršie sa právo na náhradu škody premlčí za tri roky, a ak ide o škodu spôsobenú úmyselne, za desať rokov odo dňa, keď došlo k udalosti, z ktorej škoda vznikla; to neplatí, ak ide o škodu na zdraví.

16. Pre určenie dĺžky premlčacej doby, ako aj pre určenie začiatku jej plynutia, je rozhodujúce zistenie, či zákon pre daný právny vzťah neupravuje premlčaciu dobu inak, t.j. či platí všeobecná premlčacia doba podľa § 101 OZ a zistenie, či jej začiatok je daný ustanovením § 101 OZ (kedy bolo možné právo uplatniť po prvý raz - actio nata), alebo či začiatok plynutia premlčacej doby nie je v zákone upravený odlišne. Okamih, kedy je možné právo vykonať po prvý raz, treba rozumieť ako možnosť uplatniť právo spôsobom, ktorým právny poriadok umožňuje realizáciu práva vynútiť verejnou mocou, teda podaním žaloby na súd. Actio nata je spravidla spájaná so splatnosťou (zročnosťou) dlhu, t.j. dňom, keď mal dlžník prvýkrát splniť dlh, resp. začať s jeho plnením, bez ohľadu na to, ako dlh vznikol. Pre tento okamih nie sú rozhodujúce subjektívne skutočnosti na strane oprávneného subjektu, ale to, či z hľadiska objektívnych skutočností už nastal rozhodujúci okamih, kedy bolo možné právo vykonať po prvýkrát. Splatnosť môže byť určená dohodou, právnym predpisom alebo rozhodnutím príslušného orgánu. V súvislosti s právnou úpravou plynutia času v zmysle § 122 OZ je potrebné rozlišovať medzi lehotou hmotnoprávnou a procesnoprávnou, pričom premlčacia doba je hmotnoprávnou lehotou, ktorej charakteristickým znakom (okrem úpravy v Občianskom zákonníku) je to, že jej dodržanie je v zásade naplnené vtedy, ak úkon, ktorého včasnosť je potrebné posúdiť, bol doručený jeho adresátovi.

17. Pre posúdenie otázky premlčania Najvyšší súd SR vo svojom rozsudku z 29. februára 2012, sp. zn. 1 Cdo 43/2010 odkázal na pomerne bohatú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, resp. Najvyššieho súdu Českej republiky, a tak z dôb spoločného štátu, ako aj následne po rozdelení, ktorá je plne použiteľná, pretože spoločný právny základ zostal zatiaľ nezmenený. Pri posudzovaní otázky, kedy sa poškodený (žalobca) dozvedel o škode, treba v zmysle vyššie uvedeného vychádzať z preukázanej skutočnej vedomosti poškodeného o vzniknutej škode (nestačí teda len možnosť dozvedieť sa o nej), teda kedy nadobudol vedomosť o rozsahu majetkovej ujmy vyjadriteľnej v peniazoch, a to aspoň v približnej sume s možnosťou jej dodatočného spresnenia, t.j. ktorú bolo možné natoľko objektívne vyčíslieť v peniazoch, aby poškodený svoj nárok na náhradu škody mohol uplatniť aj na súde. Ide teda o vedomosť nielen o vzniku a existencii škody, ale aj o jej výške. Znalosť poškodeného o osobe škodcu sa viaže k okamihu, kedy poškodený získal informáciu, na základe ktorej si môže urobiť úsudok, ktorá konkrétna osoba je za škodu zodpovedná (R 38/75). S poukázaním na relevantnú judikatúru pre uplatnenie nároku

na súde teda postačuje vedomosť o rozsahu majetkovej ujmy vyjadriteľnej v peniazoch, a to aspoň v približnej sume s možnosťou jej dodatočného spresnenia. Týmto momentom teda nie je vedomosť o presnom vyčíslení škody, napríklad na základe znaleckého posudku, ale moment, keď poškodený môže aspoň približným spôsobom vyčíslieť výšku spôsobenej škody [rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 25Cdo/2749/2004, rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo 17. decembra 2008, sp. zn. 25 Cdo 2883/2006 (pozri Judikatúra vo veciach premlčania v súkromnom práve, Edmund Horváth, IURA EDITION, s.r.o., 2010, str. 100 až 103)].

18. Žalovaný vzniesol v konaní námietku premlčania (podaním zo 16. januára 2014, č. I. 229 spisu) v zmysle ustanovenia § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka s odôvodnením, že k vzniku škody došlo 25. decembra 2008 a žaloba bola súdu doručená až 29. decembra 2010, teda po uplynutí 2-ročnej premlčacej doby.

19. Po zrušení rozsudku a vrátení veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie uznesením Krajského súdu v Košiciach z 31. augusta 2016, sp. zn. 3Co/133/2014, žalobca k námietke premlčania vznesenej žalovaným podal písomné vyjadrenie v podaní z 8. novembra 2016 (č.l. 270 až 272 spisu), ktoré bolo žalovanému doručené za účelom vyjadrenia dňa 21. novembra 2016 (doručenka na č.l. 275 spisu).

20. O odvolaní po vykonaní úkonov súdu prvej inštancie koná a rozhoduje odvolací súd s primeranou aplikáciou ustanovení Civilného sporového poriadku o konaní v prvej inštancii (ust. § 378 ods. 1 CSP), preto odvolací súd postupoval podobne podľa ust. § 204 CSP, v zmysle ktorého dôkaz listinou sa vykoná tak, že súd listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak ide o listinu, ktorej odpis bol strane sporu v priebehu konania doručený a ak listina alebo jej obsah neboli protistranou spochybnené, ako je tomu aj v preskúmvanej veci.

21. Z obsahu spisu (aj zo samotnej žaloby) je zrejmé, že žalobca odovzdal vozidlo do servisu v januári 2009, ako uviedol v ďalšom konaní, stalo sa tak aj s ohľadom na čas, v ktorom došlo ku škode na motorovom vozidle, t.j. 25. decembra 2008, teda medzi Vianocami a Novým rokom, preto až vtedy mu bola oznámená predpokladaná cena opravy vzhľadom na rozsah poškodenia vozidla a z neho vyplývajúcej potreby prác, či náhradných dielov. Zo samotnej žaloby vyplýva, že v dôsledku dopravnej nehody došlo k poškodeniu hliníkových diskov pravého predného a zadného kolesa, pneumatík pravého predného a zadného kolesa, uloženie náboja pravého predného kolesa, ložisko náboja pravého predného kolesa, tlmič pruženia pravého predného kolesa, ťažné rameno prednej nápravy na pravej strane a priečne rameno prednej nápravy na pravej strane. Jedná sa o pomerne rozsiahle poškodenie, ktorá skutočnosť podľa názoru odvolacieho súdu neumožňuje laikovi - ktorým je v tomto prípade tak samotný žalobca, ako aj osoby prítomné pri spisovaní záznamu o dopravnej nehode dňa 25. decembra 2009 - objektívne určiť aspoň približnú výšku spôsobenej škody v peniazoch. Z uvedeného dôvodu preto po posúdení zastáva odvolací súd názor, že výšku škody určenú odhadom príslušníkom polície (cca 50.000,- Sk, t.j. 1.659,70 Eur) nemožno z objektívnych dôvodov považovať za dostatočne relevantnú a postačujúcu k uplatneniu nároku žalobcom na súde. Nasvedčuje tomu aj fakt, že cena opravy vozidla predstavovala bezmála dvojnásobnú sumu. Z uvedeného dôvodu preto odvolací súd nepovažuje za presvedčivú a opodstatnenú argumentáciu žalovaného, že žalobca mohol pri uplatnení nároku na náhradu škody vychádzať z údajov o predpokladanej výške škody z 25. decembra 2009, od ktorého dátumu by sa mal podľa názoru žalovaného odvíjať aj začiatok plynutia premlčacej doby pre uplatnenie nároku žalobcom na súde.

22. Odvolací súd sa z vyššie uvedených dôvodov stotožňuje s názorom a argumentáciou žalobcu v jeho písomnom podaní z 8. novembra 2016, doručeného súdu prvej inštancie 15. novembra 2016 a následne žalovanému 21. novembra 2016, v ktorom žalobca poukazuje na skutočnosti potvrdzujúce zachovanie premlčacej doby na uplatnenie nároku na súde. Žalobca zdôraznil, že k dopravnej nehode došlo 25. decembra 2008, pričom k tejto dopravnej nehode bol privolaný aj svedok, pán J. U., dispečer Národnej diaľničnej spoločnosti. Nárok na náhradu škody bol na súde uplatnený 29. decembra 2010, teda podľa tvrdenia žalovaného 2 roky a 4 dni po jej vzniku, z čoho žalovaný vyvodil, že nárok žalobcu je premlčaný. Žalobca poukázal na údaje uvedené v žalobe, teda že vedomosť o predbežnej výške škody získal v mesiaci január 2009 po kalkulácii opravy v servise, pričom skutočná výška škody 3.150,- Eur uplatnená v žalobnom návrhu bola vyčíslená 21. januára 2009 spoločnosťou Bavaria, spol. s r.o., prevádzka Košice. Preto žalobca zastáva názor, že až v mesiaci január 2009 sa dozvedel o výške škody, ako o druhej kumulatívnej podmienke, pre ktorú by mohol žalovaný uplatňovať námietku premlčania.

Na podporu svojej argumentácie žalobca v predmetnom podaní poukázal na právny názor, vyslovený v rozsudku Najvyšším súdom ČR sp. zn. 33 Odo 477/2001, ako aj podobný právny názor, vyslovený Najvyšším súdom SR v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 231/2009, v zmysle ktorého „Pri posudzovaní otázky, kedy sa poškodená dozvedela o škode, treba vychádzať z preukázanej skutočnej vedomosti poškodenej o vzniknutej škode (nestačí teda len možnosť dozvedieť sa o nej), teda kedy nadobudla vedomosť o rozsahu majetkovej ujmy vyjadriteľnej v peniazoch, a to aspoň v približnej sume s možnosťou jej dodatočného spresnenia, t.j. ktorú bolo možné natoľko objektívne vyčíslieť v peniazoch, aby poškodená svoj nárok na náhradu škody mohla uplatniť na súde. Ide teda o vedomosť nielen o vzniku a existencii škody, ale aj o jej výške ...“

23. Zhrnúc vyššie uvedené odvolací súd uzatvára, že ak k nehode došlo 25. decembra 2008 a zo žaloby i z dôkazov dostupných v spise je zrejmé, že vozidlo bolo odovzdané na opravu v januári 2009 (žalobca na pojednávaní konanom 8. augusta 2019 konkretizoval, že vzhľadom na to, že sa jednalo o obdobie sviatkov, vozidlo odovzdal do servisu 15. januára 2009, kedy získal vedomosť o predbežnej výške škody), opravené bolo 21. januára 2009 (kedy získal žalobca jednoznačne vedomosť aj o výške škody) a žaloba bola podaná na súde 29. decembra 2010, nárok žalobcu bol na súde uplatnený včas, teda v dvojročnej premlčacej dobe, preto námietka premlčania vznesená žalovaným nie je dôvodná. Subjektívna premlčacia lehota totiž začala plynúť najskôr od polovice januára 2009 a k márnemu uplynutiu lehoty premlčania potom mohlo dôjsť najskôr 15. januára 2011.

24. Pokiaľ ide o ďalšie odvolacie námietky žalovaného smerujúce voči skutkovým i právnym záverom súdu prvej inštancie pri posúdení dôvodnosti základu nároku žalobcu i jeho výšky, odvolací súd považuje rozsudok za vecne správny a v tejto časti aj náležite a presvedčivo odôvodnený. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku v tejto časti, ako aj predchádzajúceho procesného postupu súdu v konaní z hľadiska uplatnených odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP dospel k záveru, že odvolanie nie je opodstatnené a uplatnené odvolacie dôvody nie sú preukázané. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v rozsahu dostatočnom pre úplné zistenie skutkového stavu, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa zásad vyplývajúcich z ust. § 191 a nasl. CSP, z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správne závery o právach a povinnostiach sporových strán. Uplatnený nárok správne právne posúdil a dospel k správnym záverom, pričom rozsudok aj náležite odôvodnil a odvolací súd nezistil ani pochybenia v procesnom postupe súdu prvej inštancie porušujúce procesné práva strán alebo právo na spravodlivý proces, ani žiadnu z procesných väd konania, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, preto rozsudok vo veci samej, ako aj v súvisiacom výroku o trovách konania, podľa ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdil ako vecne správny.

25. Súd prvej inštancie v konaní považoval za spornú iba skutočnosť, či v čase dopravnej nehody sa na predmetnej ceste III. triedy nachádzalo viac výtlkov, v dôsledku čoho by sa jednalo o sieťový rozpad vozovky, alebo sa jednalo o ojedinelý výtlk v bezchybnom povrchu súvislého úseku vozovky, teda či došlo ku škode v dôsledku závady v zjazdnosti tejto komunikácie v zmysle ustanovenia § 9 ods. 2 cestného zákona v spojení s § 12 ods. 2 písm. a) vyhlášky č. 35/1984 Z. z., alebo sa jedná o prípad podľa § 9a ods. 1 cestného zákona, kedy užívatelia diaľnic, ciest alebo miestnych komunikácií nemajú nárok na náhradu škody, ktorá vznikla zo stavebného stavu alebo dopravno-technického stavu diaľnic, ciest alebo miestnych komunikácií.

26. Žalovaný v priebehu konania, ako aj v odvolaní tvrdí, že predmetná komunikácia bola v stavebnom stave v podstatne dlhšom úseku ako bol úsek s výtlkmi, preto mal vodič prispôbiť svoju jazdu stavebnému stavu vozovky, v dôsledku čoho podľa jeho názoru za vzniknutú škodu žalovaný nezodpovedá.

27. Uvedenú odvolaciu námietku žalovaného odvolací súd považuje za neopodstatnenú z dôvodov uvedených nižšie.

28. Z vykonaného dokazovania (vrátane znaleckého), ktoré odvolací súd považuje jednak za dostatočné a aj správne vyhodnotenú, súd prvej inštancie vyvodil skutkový záver, že z technického hľadiska pred miestom nehodového deja neboli zadokumentované hojné výtlky, išlo o ojedinelý výtlk na cestnej komunikácii, ktorý predstavoval z technického hľadiska závadu v zjazdnosti cesty, ktorú vodič nemohol predvídať. Len nad rámec uvedeného súd prvej inštancie skúmal, či vie žalovaný preukázať liberačné

dôvody podľa § 9a ods. 2 cestného zákona, na základe ktorých by za takto vzniknutú škodu žalobcovi nezodpovedal, pričom mal za preukázané, že liberačné dôvody uvádzané žalovaným v danom prípade nie sú dané. Zdôraznil, že preukázanie nemožnosti žalovaného výskyt veľkého množstva výtlkov odstrániť a na ne predpísaným spôsobom upozorniť, musia byť splnené súčasne v čase dopravnej nehody. Ak by sa teda v čase nehody nachádzal väčší výskyt výtlkov, v dôsledku čoho by sa jednalo až o sieťový rozpad vozovky, mal žalovaný predpísaným spôsobom na túto skutočnosť upozorniť. Žalovaný však nepreukázal, že by nebolo v jeho možnostiach tieto nedostatky cestnej komunikácie odstrániť, keďže žalovanému museli byť skutočnosti týkajúce sa závad v zjazdnosti cesty a stav tejto komunikácie známe. Navyše, žalobca v priebehu konania, a aj v odvolacom konaní, zdôraznil, že žalovaný až krátko pred obhliadkou miesta nehody súdom a stranami sporu v roku 2011 osadil miesto pred nehodou viacerými obmedzujúcimi a upozorňujúcimi dopravnými značeniami a tieto tam ponechal do času kompletnej opravy komunikácie až do roku 2014.

29. V nadväznosti na vyššie uvedené odvolací súd akcentuje, že z vykonaného dokazovania vyplynul nepochybný záver o pripravovanej oprave tejto cesty v rámci Regionálneho operačného programu v rokoch 2007 - 2013, avšak k súvislej oprave došlo až v roku 2014. Žalovaný teda aj podľa vlastného tvrdenia mal dlhodobo vedomosť o závadach na komunikácii (plánovaná oprava cesty od roku 2007), a nevykonal nič na ich odstránenie, alebo aspoň na jej riadne označenie. Pri nazeraní na uvedený problém z názorového uhla pohľadu žalovaného by potom pre jeho exkulpáciu (zbavenie zodpovednosti) postačovala v prípade stavebného stavu vozovky (laicky povedané - úplne rozbitej cesty) len nečinnosť žalovaného až do jej celkovej opravy. Aj z uvedených dôvodov túto odvoláciu námietku žalovaného odvolací súd považuje až za nenáležitú.

30. Za nedôvodnú považuje odvolací súd tiež odvoláciu námietku žalovaného týkajúcu sa tvrdených nedostatkov v znaleckom posudku znalca Ing. U. C., pričom prechádzajúci znalecký posudok Ing. Z. X. považuje odvolateľ za komplexnejší, vyhotovený v kratšom časovom úseku po škodovej udalosti. Znalcovi Ing. C. vytyka, že v znaleckom posudku konštatuje existenciu sieťového rozpadu vozovky v roku 2011 a 2012 vyplývajúcu z rozsiahlej fotodokumentácie a z www.google.sk/maps, pričom pri posudzovaní technického stavu vozovky v roku 2008, kedy konštatoval závalu v zjazdnosti, vychádzal len z dokumentácie zobrazujúcej bezprostredné miesto nehody.

31. Odvolací súd považuje postup súdu prvej inštancie za správny, ak pri rozhodovaní vychádzal zo záverov znaleckého posudku Ing. C., pričom daný postup v napadnutom rozsudku aj náležite odôvodnil. Uviedol, že na závery znaleckého posudku vypracovaného Ing. X. neprihliadal, lebo závery kontrolného súkromno-znaleckého posudku Ing. C. boli odlišné, pričom tento znalecký posudok bol vyhotovený objektívne, závery znaleckého posudku sú presvedčivé a súdny znalec v znaleckom posudku obhájil všetky svoje závery a výstupy. Aj keď žalovaný namietal správnosť záverov znaleckého posudku Ing. C., žiadny iný odborný dôkaz súdu nepredložil.

32. Odvolací súd sa stotožňuje aj s názorom žalobcu, že znalec vychádzal iba z relevantných výpovedí svedkov, konkrétne, pokiaľ ide o výpoveď p. U. (na ktorého výpoveď žalovaný v odvolaní poukázal), znalec vzal správne do úvahy jeho výpoveď do Záznamu o nehode, keďže Záznam o nehode bol vyhotovený tesne po nehode a za neporušeného - nezmeneného stavu vecí. Námietku žalovaného, že znalecký posudok Ing. C. bol vyhotovený s väčším časovým odstupom, ako znalecký posudok Ing. X., a preto podľa názoru odvolateľa nemal relevantné podklady, odvolací súd poukazuje na výstižnú argumentáciu žalobcu vo vyjadrení k odvolaniu, v ktorom uvádza, že obaja znalci mali identické podklady k dispozícii, nakoľko v čase obhliadky miesta nehody Ing. X. v roku 2011 (tzn. 3 roky po nehode), už bol inkriminovaný výtlk tak opravený, že miesto nehody sa podarilo identifikovať iba s ťažkosťami a z nepriamych indícií.

33. Nad rámec uvedeného žalobca aj v odvolacom konaní akcentoval, že znalec Ing. X. bol/je riaditeľom organizácie - SSÚR Košice, NDS (o čom boli súdu predložené dôkazy), ktorá na základe zmluvného vzťahu so žalovaným mala na starosti práve inkriminovaný úsek komunikácie v čase nehody. To znamená, že znalec vyhotovoval znalecký posudok vo veci, kde sám bol zodpovedným za porušenie povinnosti. Navyše, priamym podriadeným znalca Ing. X. bol svedok, p. U., ktorého výpoveď pred súdom bola pozmenená oproti tomu, čo uviedol do Záznamu o dopravnej nehode počas vyšetrovania príčin dopravnej nehody na mieste samom.

34. Za odvoláciu námietku bez akejkoľvek relevancie považuje odvolací súd argumentáciu žalovaného, že žalobca nemal na svojom automobile „obuté“ pneumatiky, ktoré by mal zapísané v osvedčení, čím porušil právny predpis, nakoľko sa v danom prípade mohlo jednať len o administratívne pochybenie, ktoré - ako sám žalovaný uviedol - mohlo mať za následok nanajvýš uloženie poriadkovej pokuty, prípadne zadržanie technického osvedčenia vozidla, nie však dopad na vznik škody, či jej výšku.

35. Žalovaný teda v odvolaní neuviedol žiadne nové skutočnosti resp. dôkazy, ktoré by neboli procesným stranám a súdu prvej inštancie, už skôr známe, pričom prvoinštančný súd sa s nimi v priebehu konania tiež riadne vysporiadal. Z týchto dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je v konečnom dôsledku opodstatnené a preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil podľa ust. § 387 ods. 1 CSP, ako v jeho výroku o veci samej, tak i v závislom výroku o trovách konania, majúcom správny základ v plnom procesnom úspechu žalobcu v spore.

36. Podľa ust. § 396 ods. 1 CSP, ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie.

37. Podľa ust. § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

38. V odvolacom konaní mal žalobca plný procesný úspech, a preto mu v súlade s citovaným zákonným ustanovením vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalovanému, ktorý bol v odvolacom konaní neúspešný. Nakoľko však podľa obsahu spisu žalobcovi v odvolacom konaní trovy nevznikli a ich vynaloženie nemožno ani rozumne predpokladať, odvolací súd rozhodol o trovách konania tak, že žiadnej zo strán nárok na ich náhradu nepriznal.

39. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 posledná veta CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak: a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP). Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak: a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje

sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP). Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP). Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1, 2 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Táto povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).